

ΠΑΣΧΑΛΙΝΑ ΕΘΙΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το Πάσχα γιορτάζεται με ξεχωριστά ήθη, έθιμα και παραδόσεις σε κάθε γωνιά της Ελλάδας και συνθέτει μια ατμόσφαιρα ευλάβειας και κατάνυξης. Αξίζει να γνωρίσουμε κάποια ιδιαίτερα έθιμα σε πόλεις και χωριά της χώρας μας.

ΕΘΙΜΑ ΣΕ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ ΚΑΙ Δ. ΕΛΛΑΔΑ

Στο Λεωνίδιο της Τσακωνιάς συναντάμε ένα μοναδικό και φαντασμαγορικό αναστάσιμο έθιμο. Ο ουρανός γίνεται πολύχρωμος και φωτίζεται από το Άγιο φως όταν το βράδυ της Ανάστασης απελευθερώνονται πάνω από 500 πολύχρωμα αερόστατα. Στην Τρίπολη την Μ. Τετάρτη ο Μητροπολίτης Μαντινείας τελεί την αναπαράσταση του Νιπτήρος, πλένοντας τα πόδια 12 ιερέων που υποδύονται τους αποστόλους σε μια κατανυκτική τελετή.

Κώστας Αλεξόπουλος
Α1

Στην Καλαμάτα το βράδυ της Κυριακής του Πάσχα διεξάγεται η ρίψη σαϊτών και ο σαϊτοπόλεμος με φλόγα, βροντή και με την οσμή της σαΐτας που καίγεται καθώς στροβιλίζεται. Στον Τυρό Κυνουρίας, στις Κιτριές Μεσσηνίας, στο Λουτράκι και στο Τολό Αργολίδας την Μ. Παρασκευή υποδέχονται τα ψαροκάικα τον επιτάφιο και ακολουθεί η περιφορά του μέσα στη θάλασσα με πολύχρωμα βεγγαλικά στον ουρανό και το κάψιμο του Ιούδα στο λιμάνι. Στη Νάυπακτο η περιφορά των επιταφίων καταλήγει στο ενετικό λιμάνι, όπου αναμμένες δάδες είναι τοποθετημένες στις τάπες του κάστρου φωταγωγώντας όλη την παραλιακή περιοχή.

Στο Τυρό Αρκαδίας από το πρωί του Μ. Σαββάτου γεμίζουν τον κόλπο με χιλιάδες κεριά που φωτίζουν τη θάλασσα και συμβολίζουν τις ψυχές των ναυτικών και ψαράδων που έχουν χαθεί. Στην Ανάσταση πραγματοποιείται στο λιμάνι, μέσα σε σχεδία, το κάψιμο του Ιούδα ενώ βεγγαλικά φωτίζουν τον ουρανό. Στην Πάτρα ο εσπερινός της Ανάστασης διαβάζεται σε πολλές ξένες γλώσσες, ακολουθεί η λιτάνευση της εικόνας της Ανάστασης και προσφέρεται στους πιστούς πασχαλινό κουλούρι και αυγό. Την Μ. Παρασκευή γίνεται περιφορά των Επιταφίων στα νεκροταφεία με την πένθιμη συνοδεία της μπάντας του δήμου. Το Μ. Σάββατο στο ναό του Αγίου Δημητρίου τηρείται το έθιμο με τα μπότια που πετάει ο ιερέας, αφού βγει από την ωραία πύλη, ενώ από τον γυναικωνίτη πέφτουν πολύχρωμα λουλούδια. Στη Βόνιτσα Αιτωλοακαρνανίας κάθε βράδυ της Μ. Εβδομάδας οι "αγρυπνιστές" στον ιερό ναό των Αγίων Αποστόλων ανάβουν φωτιά σε σωρό από ξύλα και αγρυπνούν τραγουδώντας εγκώμια. Στο Αγρίνιο τη Μ. Παρασκευή αναβιώνει ο "χαλκονοπόλεμος". Μετά την περιφορά του Επιταφίου, στην κεντρική πλατεία, τα "χαλκούνια" (αυτοσχέδιες εκρηκτικές κατασκευές) με εντυπωσιακές φλόγες προσφέρουν ένα ξεχωριστό θέαμα.

ΕΘΙΜΑ ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Στις Σέρρες την Μ. Παρασκευή κατά την περιφορά του Επιταφίου στη συνοικία του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου κάθε νοικοκυρά τοποθετεί στο κατώφλι του σπιτιού της ένα τραπεζάκι, πάνω στο οποίο έχει τοποθετήσει θυμίαμα και την εικόνα του Εσταυρωμένου, πλαισιωμένη από άνθη. Στο πασχαλινό τραπέζι ετοιμάζεται ένα πιάτο με κριθάρι ή φακή για ευημερία, πλούσιες σοδειές και γεμάτο οικογενειακό τραπέζι. Στη Χαλκιδική, στην παραλία της Συκιάς την 3η μέρα του Πάσχα διοργανώνονται Αλογοδρομίες στο δημοτικό κάμπινγκ "μύλοι". Μετά την λειτουργία στο παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου παραδίδεται η εικόνα από τον ιερέα στους ιππείς οι οποίοι την μεταφέρουν από το παρεκκλήσι στο χώρο διεξαγωγής των Αλογοδρομιών. Στις Κρηνίδες Καβάλας τη 2η μέρα του Πάσχα αναβιώνουν οι αυγομαχίες, όπου μικροί και μεγάλοι επιδίδονται σε μια μάχη τσουγκρίσματος αυγών.

ΕΘΙΜΑ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ

Στην Άρτα ο σύλλογος της ενορίας Αγίας Θεοδώρας αναβιώνει την Μ. Πέμπτη στο προαύλιο του Ιερού ναού, το έθιμο της "φωτιάς" που ανάβουν αμέσως μετά την ακολουθία της Σταύρωσης. Το Μ. Σάββατο το μεσημέρι οι νέοι φτιάχνουν το ομοίωμα του Ιούδα, το κρεμούν σε κρεμάλα και το καίνε το βράδυ της Ανάστασης. Παράλληλα πολύχρωμα φωτεινά αερόστατα υψώνονται στον ουρανό της πόλης. Στην Πρέβεζα στον Μητροπολιτικό ναό του Αγίου Χαραλάμπους μόλις σημάνει η πρώτη Ανάσταση οι ήχοι των κροτίδων διαπερνούν την πόλη, ενώ αμέτρητα πήλινα κανάτια σπάζουν στο πλακόστρωτο του Σαϊτάν. Μετά προσφέρεται σε επισκέπτες και ντόπιους παραδοσιακό γλυκό. Στο Γηρομέρι Φιλιατών Θεσπρωτίας τη Δευτέρα του Πάσχα αναβιώνει ένα μοναδικό ταφικό έθιμο. Μετά την θεία λειτουργία στον ιερό ναό Αγίας Παρασκευής στο νεκροταφείο, κάτοικοι και συγγενείς νεκρών, πηγαίνουν με οργανοπαίχτες πάνω από τους τάφους και παραγγέλνουν το αγαπημένο τραγούδι του νεκρού όσο ήταν στη ζωή.

ΕΘΙΜΑ ΣΤΑ ΝΗΣΙΑ

Στην Κρήτη σχηματίζουν ένα μεγάλο σωρό από ξύλα και στην κορυφή βάζουν ένα σκιάχτρο, τον "Ιούδα" που βάζουν φωτιά και τον καίνε μόλις ο ιερέας πει το "Χριστός Ανέστη". Από το πρωί της Μ. Πέμπτης οι γυναίκες ζυμώνουν τσουρέκια και λαμπροκουλούρες βάζοντας πάνω τους κόκκινα αυγά. Το Πασχαλινό τραπέζι πλαισιώνεται από άγρια χόρτα, χοχλιούς (σαλιγκάρια), χυλό, βραστά όσπρια και παραδοσιακά καλιτσούνια, χορτόπιτες και μυζηθρόπιτες.

Στην Πάρο γίνεται αναπαράσταση των Παθών κατά την περιφορά του Επιταφίου, όπου παίρνουν μέρος 200 άτομα τα οποία ζωντανεύουν σκηνές από την είσοδο στα Ιεροσόλυμα, το μαρτύριο της Σταύρωσης κτλ.

Στην Κέρκυρα με το σήμα της πρώτης Ανάστασης στις 12 το μεσημέρι του Μ. Σαββάτου πετούν τεράστια κανάτια γεμάτα νερό και στολισμένα με κόκκινες κορδέλες, τους "μπότηδες", από τα μπαλκόνια τους. Παράλληλα ακούγονται χαρούμενα εμβατήρια από τις φιλαρμονικές του νησιού. Τις προηγούμενες ημέρες οι φιλαρμονικές γυρίζουν όλη την παλιά πόλη παίζοντας πένθημα εμβατήρια όπως ο "Θλιμμένος Αμλέτος".

Στην Άνδρο η οποία φημίζεται για τις πολλές λεμονιές της, το πρωί του Μ. Σαββάτου γίνεται στη Χώρα η γιορτή του λεμονιού, στην οποία μπορεί κάποιος να γευτεί διάφορα γλυκά και ποτά με βάση το λεμόνι.

Στην Τήνο την Μ. Παρασκευή στη Χώρα γίνεται πρώτα η περιφορά του Καθολικού Επιταφίου και στη συνέχεια 7 Επιτάφιοι από 7 ενορίες συγκεντρώνονται στη μαρμάρινη εξέδρα όπου ψάλλονται τα εγκώμια. Ψαροκάικα και καράβια της γραμμής "σφυρίζουν" και προσκυνούν με το δικό τους τρόπο. Στη συνέχεια ο επιτάφιος του Αγίου Νικολάου μπαίνει στη θάλασσα με αναμμένους πυρσούς και φλεγόμενο σταυρό.

Στην Ύδρα γίνεται επίσης περιφορά του Επιταφίου μέσα στη θάλασσα.

Στην Σύρο όπου συνυπάρχουν αρμονικά Καθολικοί και Ορθόδοξοι Χριστιανοί γιορτάζουν κάθε χρόνο μαζί το Πάσχα. Τη Μ. Παρασκευή γίνεται η περιφορά των επιταφίων με σημείο συνάντησης την πλατεία Μιαούλη στην Ερμούπολη. Ορθόδοξοι και Καθολικοί καταλήγουν όλοι μαζί μετά τον Επιτάφιο στα ουζερί της πόλης για τα παραδοσιακά νησιόσιμα μεζεδάκια λίγες ώρες πριν την Ανάσταση.

Ιδιαίτερα και ξεχωριστά είναι τα έθιμα μας στα ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ.

Στη Ρόδο το Σάββατο του Λαζάρου τα παιδιά λένε τα κάλαντα του Λαζάρου. Οι νοικοκυρές φτιάχνουν στριφτά κουλουράκια και λαζαράκια (ψωμάκια σε σχήμα ανθρώπου). Το τραπέζι της Ανάστασης το Μ. Σάββατο περιλαμβάνει παραδοσιακή μαγειρίτσα και την Κυριακή τον "Καπαμά" που είναι αρνί ή κασίκι στο φούρνο γεμιστό με ρύζι και εντόσθια. Στην Κάρπαθο το Μ. Σάββατο οι γυναίκες ετοιμάζουν λαμπριάτικο "οφτό" για την επόμενη μέρα (κατσικάκι ή αρνί με γέμιση ρυζιού). Τη Δευτέρα του Πάσχα φουρνίζουν πασχαλινές μυζηθρόπιτες και επισκέπτονται το νεκροταφείο όπου ασπρίζουν και στολίζουν τους τάφους με λουλούδια.

Στην Κω το πρωί του Μ. Σαββάτου η εκκλησία στρώνεται με μωβ λουλούδια του βουνού, τις λαμπρές. Οι νοικοκυρές φτιάχνουν τις λαμπρόπιτες και το γεμιστό αρνί για το Πασχαλινό τραπέζι.

Στην Πάτμο το πρωί της Μ. Πέμπτης ο Ηγούμενος πλένει τα πόδια 12 μοναχών, όπως ο Ιησούς έπλυνε τα πόδια των μαθητών του στο Μυστικό Δείπνο. Τη Μ. Παρασκευή γίνεται αναπαράσταση της Αποκαθήλωσης στη Μονή του Αγίου Ιωάννη και το ίδιο βράδυ όλοι οι Επιτάφιοι συναντιούνται στις πλατείες της Σκάλας και της Χώρας. Στην Ανάσταση διαβάζεται το Ευαγγέλιο σε 7 γλώσσες.

Στην Ίο κατά την περιφορά των Επιταφίων ψάλλονται τα εγκώμια από χορωδίες και την Κυριακή του Πάσχα διοργανώνεται γλέντι με αρνιά και κρασί για ντόπιους και επισκέπτες. Στην Κάλυμνο η Ανάσταση είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακή με αυτοσχέδιους δυναμίτες να ρίχνονται από τα υψώματα του νησιού. Το Πασχαλινό τραπέζι περιλαμβάνει το παραδοσιακό "μουούρι" (αρνί ή κασίκι γεμιστό σε πήλινο).

Στη Σύμη τη Μ. Παρασκευή επισκέπτες και ντόπιοι περνούν και από τους 7 Επιτάφιους του νησιού. Επίσης στο μεγάλο προσκύνημα του Πανορμίτη η Ανάσταση είναι ιδιαίτερα κατανυκτική.

Στην Αστυπάλαια γίνεται φαντασμαγορική ανταλλαγή βεγγαλικών μεταξύ των συνοικιών του Γιαλού και του Κάστρου. Οι νοικοκυρές φτιάχνουν γαλακτοκούλουρα με κανέλα, λαζαράκια, λαμπρόπιτες και κίτρινα κουλούρια με ανθότυρο και ντόπιο σαφράν.

Στην Λέρο τα ξημερώματα της Μ. Παρασκευής επισκέπτονται τα νεκροταφεία και φροντίζουν τους τάφους των συγγενών τους και στην Κάσο την Τρίτη μετά το Πάσχα συμμετέχουν ντόπιοι και επισκέπτες στο πανηγύρι του Άη Γιώργη στις Χαδιές. Όλα τα παραπάνω έθιμα προσδίδουν ένα ιδιαίτερο "χρώμα" και εορταστική ατμόσφαιρα στο Πάσχα.

Ας αναβιώσουμε τις παραδόσεις, σε όποιο μέρος της Ελλάδας και αν βρισκόμαστε, μαζί με τα αγαπημένα πρόσωπα της οικογένειάς μας!